

”Spejlinger ved himlens fod”

Rundetårn

Af Lisbeth Bonde

5 stjerner

Fotografen Janne Klerk sætter på sin nye udstilling og ledsagende bog fokus på spejlfladen i en skovsø. Det er blevet til en serie maleriske fotografier, der også kan læses som metaforer for den menneskelige eksistens

Gradvist forstummer storbyens larm, når man bevæger sig op ad Rundetaarns sneglegang, og roen omfavner én. Så er man blevet modtagelig for Janne Klerks smukke fotografier af overfladespejlet i en skovsø, der hensætter én i en nærmest meditativ tilstand. Pludselig oplever vi naturen midt inde i byen, nærmere bestemt i Christian IV's gamle observatorium. Det er nogle tålmodigt-langsomme fotografier, som det har taget Janne Klerk seks år at skabe. Hun har opsøgt søen i al slags vejr, på forskellige tider af døgnet og på skiftende årstider. Resultatet er disse mageløse billeder, der giver associationer til især den impressionistiske maler Claude Monets (1840-1926) mange motiver fra dammen i franske Giverny med de ikoniske åkander, trækroner og himlen, hvis spejlbilleder dirrer i søens overflade.

En spejling er et interessant fænomen. Det kan både være en lavpraktisk hjælp, som når vi holder et plant, industrielt fremstillet forstørrelsesspejl op foran os for at fjerne uønskede hår mellem øjenbrynene. Og når vi kaster et korrigerende blik på os selv i et stort spejl, inden vi forlader privaten for at møde verden. Men spejlet har også en mytologisk og eventyrlig dimension. I et troldspejl fremstår verden forvrænget og, ja, spejlvendt som i Lewis Carrolls (1832-1898) berømte eventyr ”Gennem spejlet”, hvor hovedpersonen Alice træder gennem et spejl og møder en konsekvent mystisk og anderledes verden.

Også en skovsø er ladet med betydninger. Ifølge folkeviddet kan kvinder med øjne så dybe og mørke som skovsøer forføre en hvilken som helst mand. Det var også en skovsø, hvis spejlflade forførte den smukke og hovmodige Narcissus i Ovids ”Metamorfoser” og bandt ham til sit eget spejlbillede, indtil han blev vanvittig. Ifølge ODS, Ordbog over det danske sprog, betyder ordet ”spejling” lysets tilbagekastning fra et spejl, en spejlende flade, en afspejling, et spejlbillede og en billeddannelse i en vandflade. Janne Klerks projekt skal forstås i sidstnævnte betydning: I hendes billeder henter søens vandspejl

himlen ned med skyerne og det forskelligfarvede sollys. Hvis der er krusninger i vandoverfladen, rystes spejlbilledet, og motivet får "sfumatiske" – eller slørede – konturlinjer. Hvis det er blikstille, fremstår spejlingerne imidlertid hyperreelle, mere virkelige end det motiv, de spejler. Nogle gange kan man se planterne i bunden af søen. Andre gange – afhængigt af lyset – er vandoverfladen mørk og lukker sig om sine hemmeligheder.

"Mange timer med fotograferinger i vandspejlet rejser en lang række spørgsmål. Om lysets brydninger i vand, om økosystemet, universet, solen, atmosfæren og spejlinger mellem mennesker," skriver Janne Klerk i forordet til den smukke bog, der ledsager udstillingen. Bogen rummer yderligere tekster af forfatteren Gitte Broeng og astrofysikeren Anja C. Andersen.

Førstnævnte beskriver i to korte tekster blandt andet søernes historiske udvikling og konstaterer, at Danmarks cirka 120.000 søer i forhistorisk tid blev opfattet som hellige, da de mentes at danne overgang mellem gudernes og menneskenes verden, "hvor det nærværende og synlige mødte det fjerne og usynlige, og hvor oppe og nede forenes i et magisk syn".

Det største i det mindste

Anja C. Andersen går ikke overraskende mere naturvidenskabeligt til værks. Hun begrebsliggør med inspiration i Janne Klerks fotografier fænomener som spejlinger, vand, lys og stjernesystemet og konstaterer, at spejlinger i vand rummer en ekstra kompleksitet, fordi lyset brydes i grænsen mellem vand og luft. Det betyder, at billederne af skovsøen bliver helt forskellige afhængigt af vind, vejr, temperatur og ikke mindst lysets indfaldsvinkel. Og så ser hun i Klerks fotografier et scenarie, der svarer til studierne af stjernehimlen på fotografier. Det er lige så vanskeligt at bestemme, hvor galakser og sorte huller befinder sig i forhold til hinanden, som det er at betragte de mange grene og blade, der flyder rundt på og nede under søspejlet i Janne Klerks fotografier. Når man iagttager et blad i et mikroskop, kan man i øvrigt se alle dets forgreninger ganske tydeligt. De ligner fuldstændig blodårerne i menneske- og dyrekroppe, men også mønstrene, som dannes i galakserne i det store univers, fortæller hun. Således er det største i det mindste og det mindste i det største. Naturen er mageløs, og alt – inklusive os mennesker – er dannet af støvet fra fjerne og for længst udbrændte stjerner.

Det er en fryd at bladre i den smukke bog og opleve fotografierne i lille skala, der klart vil få et efterliv, som rækker ud over denne vandrestilling, der senere vil kunne opleves både ude i bylivet på nogle københavnske pladser og indenfor i udvalgte kunstinstitutioner. Men det er selvfølgelig ti fold bedre at se billederne opskaleret til det store format, der gør det muligt at forsvinde ind i dem. Motiverne er uden koordinater, vi ser aldrig søbredden, som ville afsløre, hvor vi ser dem fra. Vi kigger blot hen ad eller ned i skovsøens vandspejl, hvor

der er en skiftende form- og farveverden. På trods af at den aktuelle skovsø kun måler 100 meter i diameter, det vil sige, at vandspejlet er små 8000 kvadratmeter stort, så synes den som et helt univers. Vi følger søen året rundt – dækket af is og sne, i det nøgne og stærke forårslys, hvor de bladløse grene skærer diagonale linjer gennem det blå vandspejl, og søen er fyldt med klorofylgrønne åkandblade. Vi ser også vandspejlet i et varmt sommersollys. Det er som en forvandlingskugle, der bestandigt ændrer billede. Når vinden slipper en vind, om man så må sige, opstår der krusninger, så grenenes netværk tegner zigzagstreger i overfladevandet. Det driver med blade og grene, og skyerne rejser hen over himlen, det vil sige i vandspejlet. Disse maleriske billeder af vores natur bliver til metaforer for menneskets svingende stemninger, bevidsthedslag og opmærksomhedsfrekvenser. Mens bogen rummer 73 fotografier, kan vi opleve 40 store fotografier i Rundetaarn, hvis arkitektur klæder hendes fotografier virkelig godt og vice versa.

Janne Klerk er en af Danmarks mest fremtrædende kunstfotografer. Hendes fotografi er præget af en eksistentiel nysgerrighed og en dyb interesse i at trænge ind i og undersøge vores fysiske omgivelser, især naturen. Motivet – kombineret med kompositionen, lyset og helheden i samspil med detaljerne – formidles hos Janne Klerk lige så stærkt til publikum, som da hun selv blev fascineret af motivet ude på lokationen. Mange af hendes fotografier indgår i serier eller udstillinger, og flere af dem er udkommet i bogform – senest "Ertholmene – en lomme i tiden et sted i nuet" med tekst af Rasmus Voss fra 2019. Tidligere har hun blandt andet udgivet bøger med tekst af kunsthistorikeren Hans Edvard Nørregård-Nielsen.

—

Om værket

Janne Klerk: Spejlinger ved himlens fod. 160 sider med 73 fotografier og tekster på dansk og engelsk. Forlaget Fotografico. Udstillingen med samme titel vises både inden- og udendørs. I Rundetaarn frem til den 21. august. Derefter på Solbjerg Plads ved Copenhagen Business School fra den 22. august til den 9. september 2022. På Krinsen, Kgs. Nytorv, fra den 19. september til den 9. oktober. Rundturen slutter på Johannes Larsen Museet i Kerteminde fra den 17. marts til den 11. juni 2023.

--

Lisbeth Bonde

Art critic